

Hjerteblod får musikken til at swinge

På Rosenvangskolen er musikken en integreret del af hverdagen.

Af Erik Lyhne

Annie Grundtvig:

- 1968 – 1978 elev på Århus Friskole
- 1978 – 1984 musiker i forskellige Århus bands som trommeslager
- 1984 og herefter arbejdet som musikmedhjælperpædagog på Tranbjerg fritidshjem et år
- arbejdet på Århus friskole et år.
- 1996 uddannet på Århus Lærerseminarium
- 1997 - ansat på Rosenvangskolen i Århus
- 2003 - arbejde i musikklubben Kucheza
- stadig aktiv musiker

Karl-Erik Pedersen:

- 1982 – 1986 Uddannet på Hjørring Seminarium. Linjefag i musik og dansk.
- 1991 – ansat på Rosenvangskolen i Århus. Underviser i engelsk, obligatorisk musik, guitar og bas samt forskellige sammenspilshold.
- Sanger, sangskriver og guitarist m.m. Skriver især sange til bandet *Naked Fish*, men sangene er også blevet indspillet og spillet af en række andre kunstnere som Björn Afzelius og Nikolaj & Piloterne.
- Har desuden lavet musik til foreløbig 8 film. Senest har den svenske filminstruktør *Lukas Moodysson* brugt en af hans sange.
- læs mere på: www.nakedfish.dk

Rosenvangskolen:

Rosenvangskolen er en af Århus' største folkeskoler med 800 elever. Musikundervisningen er prioriteret særlig højt på denne skole. Hver morgen samles alle elever fra børnehaveklasse til 6. klasse til morgensang og "godmorgenvelkomst". En tradition der altid har været på skolen.

Musikundervisningen foregår med uddannede musiklærere i alle timerne og ca. 100 børn, fra 6. – 9. klasse har musik som valgfag – det svarer til ca. 25 % af eleverne. I forbindelse med valgfagsundervisningen er der ekstra musikundervisning. Undervisningen foregår i den almindelige undervisningstid dog mest om eftermiddagen, hvor eleverne kan vælge at have instrumentundervisning på skoleskemaet. Hvert år tager valgfagseleverne på en uges musiklejr for bl.a. at øve sig til årets skolekoncert og musical. Der afholdes også koncerter for resten af skolen på Spil Dansk Dagen, før vinterferien og over en weekend, som på skolen kaldes Sensommermarked, hvor der samles penge ind til rejseaktivitet.

Klik også ind på www.rosenvangskolen.dk

Jeres musikelever har mulighed for soloundervisning på valgholdene – hvordan er det organiseret?

Karl-Erik: Det er organiseret med en "musikskole" på skolen, der har eksisteret i 15 år. Vores tidligere viceinspektør Ulrik Pedersen var ildsjælen, der fostrede ideen til musikskolen. Det er siden vokset, og vi oplever en stor efterspørgsel. Dette er en klar prioritering fra skolens side, ligesom vi har samarbejdet med ungdomsskolen, der også er indgået i samarbejdet. Pga. af strukturændringer og besparelser hænger dette samarbejde dog og blaffer i vinden.

Annie: Ordningen fungerer således, at eleverne vælger et instrument som valgfag, som de undervises i og dertil kommer der også sammenspil, i alt i 2 lektioner om ugen. Sideløbende med dette har de også den almindelige obligatoriske musikundervisning til og med 6 kl. Der er dog ikke tale om soloundervisning, men undervisning i små hold med 2-4 elever. De bliver alle undervist på deres instrument og i sammenspil, som vi vægter meget højt.

Foruden denne undervisning har vi også en uges musiklejr, hvor vi tager af sted med samtlige elever, der undervises i "Musikordningen", som vi kalder den på skolen. På den allerførste lejr vi havde, deltog 40 børn og i år deltager der 100 børn. På lejren arbejder vi på tværs af øvede og mindre øvede børn, og på tværs af alder.

Hvad betyder dette for den enkelte elev?

Karl-Erik: Vi mener, det har stor betydning for den enkelte elev, fordi eleverne har mulighed for at fordybe sig i stoffet - også fagligt, ligesom de tilegner sig sociale kompetencer på sammenspilsholdene. Vi mener, at eleverne får opbygget nogle sociale kompetencer, som de drager nytte af i andre sammenhænge i deres skoleliv. Hvis en elev er boglig svag, er det en fordel at have succesoplevelser med i bagagen fra sammenspilsholdene.

Når vi har koncerter på skolen, giver det gode oplevelser for den enkelte elev. Her oplever vi mange sider af hinanden. Det bliver bl.a. synligt, at en faglig svag elev kan fungere super godt på musikholdene. Det betyder måske, at kammeraterne for evigt ændrer deres syn på denne elev. Så vi tror, der er mange positive aspekter i det.

Annie: Vi har troen på, at musikken øger koncentrationsevnen og at det er vigtigt, at de har fælles oplevelser med andre. Vi tror, de kan mærke, at musikken får blodet til at banke, at musikken har en positiv energi. Ligesom vi tror, at de oplever, at vi giver vores hjerteblood, når vi arbejder med at få musikken til at swinge.

Styrker det også børnene i andre faglige sammenhænge?

Karl-Erik: Det er svært at måle. Men igennem tiden har jeg oplevet børn, der havde en lav status både socialt og fagligt, men når de står frem og synger en sang til en forårskoncert, vokser de. De får styrket deres selvværd, så det bliver synlig for enhver. Det må da også styrke dem i andre faglige sammenhænge.

Annie: De samme positive oplevelser ser vi med de stille piger. Når de får gode oplevelser gennem musikken højnes deres selvværd. De overskrider deres egne grænser, hvilket er positivt for deres selvtillid.

Karl-Erik: Det kræver mod og overvindelse at sætte stikket i en elguitar eller at sidde bag trommesættet og holde sammen på hele gruppen. Men overvindelsen giver positive oplevelser til bagagen for den enkelte elev.

Hvilken betydning har det stærke musikmiljø for jeres skole?

Annie: 25 % af eleverne fra 6. - 9. klasse deltager i undervisningen. Skolen har valgt at prioritere musikmiljøet højt og det er en vigtig del af skolens profil. Når vi f.eks. afholder skolefester, "spil dansk dag", bliver der altid spillet musik af høj kvalitet. Det er således altid en god oplevelse at komme til koncert på skolen.

Karl-Erik: Skolen har en høj status i lokalmiljøet og der er stor søgning til skolen. Det er godt for skolen at have den positive omtale også set i forhold til det frie skolevalg.

Annie: Indenfor skolens vægge, oplever vi også den positive stemning omkring musikmiljøet. Men i disse tider med få økonomiske midler, bliver det overvejet, hvad skolen kan undvære. Musikordningen er flødeskummet og hvis der er få midler på andre områder, f.eks. når bøgerne skal skiftes ud, så bliver prioriteringen vurderet på ny.

Karl-Erik: Men vi mener, at musikken er en integreret del af hele skolen og ikke kun flødeskum. Musikken er en vigtig del, der har afsmittende effekt på alle fagene, ja på hele skolens miljø. Således mener vi, at hvis man skærer i musiktilbudet, vil det kunne mærkes på skolens miljø som sådan. Men det er en diskussion, der foregår løbende, fordi folkeskolens økonomi er skåret helt ind til benet. Jeg håber snart folkeskolen som helhed kommer ud af det dødvande, hvor der kun tales om nedskæring og økonomi. Det kan være demoraliserende for hele området. Men det er jo en politisk prioritering.

Annie: Man kan godt diskutere værdien af en musiklejr, der kun henvender sig til 25 % af de

ældste elever på skolen. Argumentet for lejren er dels de sociale aspekter og dels vigtigheden af, at eleverne kan fordybe sig i musikken på deres niveau. Undervisningen er differentieret, fordi eleverne befinder sig på forskellige stadier - både de meget øvede og de mindre øvede. Her er muligheder for alle. Men vores obligatoriske musikundervisning på 6. klasses trin drager også fordel af de elever, der deltager i vores lejr, da eleverne har større færdigheder på deres instrumenter, ligesom der spilles på mange forskellige instrumenter.

Karl-Erik: Men man kan også vende det om og sige, at det netop er et nødvendigt tilbud, at man har en årlig musiklejr, når nu der skæres ned på lejrskoler på andre trin. Personligt så jeg helst at man skar udvekslingsrejser og aktiviteter i den forbindelse væk og koncentrerede skolens aktiviteter om, hvad der sker på skolens adresse. Det vil give luft til skolens økonomi, så man kan fordybe sig uden hele tiden at være bange for spareknivens stålblanke blad. Et kraftfuldt og mærkbart sving med kniven. I stedet for at skære lidt her og lidt der til der til sidst ikke er kød på nogen af benene.

Hvilken betydning har det for jer som musiklærere på skolen?

Karl-Erik: Det spiller en stor rolle, at vi er 8 musiklærere ansat, hvilket er en stor faggruppe. Jeg ved ikke, om jeg havde valgt lærerjobbet, hvis ikke der var en musikordning på skolen med mange kollegaer. Jeg har mulighed for at engagere mig i musikken, hvilket passer rigtig godt til mine behov. Her har jeg også den mulighed at kunne undervise på et højt fagligt niveau, i det felt jeg brænder for. Det projekt kræver ildsjæle, det har vi heldigvis her.

Annie: Jeg startede med 2 elever til undervisning i trommesæt, nu har jeg 15. Det er et privilegium at få lov til at undervise i musik, som også er min store interesse. For mig er det hjerteblod at få musikken til at swinge og få eleverne til at mærke energien. Vi har som lærere forskellige forcer, vi støtter hinanden og bidrager med hver vores ideer. Det er godt at kunne gå glad på arbejde - nogle dage til almindelig musikundervisning, der har sine muligheder og begrænsninger og på andre dage er det elever, som har gjort et aktivt valg, hvilket giver nogle helt andre muligheder for at få undervisningen til at fungere. Det er en tilfredsstillelse at give noget energi til undervisningen og få feedback, både fra kollegaer og fra eleverne.

Hvad betyder ledelsen opbakning for jeres musikordning?

Karl-Erik: Vi har haft ledelsens og skolebestyrelsens opbakning hele vejen igennem og det er altafgørende. Når man har denne opbakning, kan man mærke forskellen på at "skulle trækkes" på arbejde og så at være ildsjæl hver dag.

Hvad skal der til for, at I som ildsjæle kan holde gejsten?

Annie: Når de økonomiske rammer er gode, er det motiverende og grundlæggende for musikundervisningen. Det er også centralt for os at have muligheden for at tage på musiklejr, den lejr giver virkelig næring til ilden. Det er her, man oplever fordybelsen og nærværet, som er en meget vigtig byggesten, for at musikken kan leve videre i hverdagen. Her oplever vi at vores undervisning bærer frugt og giver energi, på tværs af elever og lærere. Vi oplever, at energien kan brænde igennem lige til generalprøven på skolen og til vores forårskoncert, det er utroligt motiverende. Det er brænde til bålet på trods af, at vi er trætte og har brug for at lade op til næste år.

Karl-Erik: Brænde til bålet er også, at musikken bliver taget alvorlig, at man anerkender vores arbejde og den energi, der er nødvendig, for at dette projekt kører. Det er vigtigt at få anerkendelse for vores arbejde, både fra forældre, kolleger, ledelse og bestyrelse, det ville ikke være muligt uden.

Annie: Men også, at den obligatoriske musikundervisning bliver prioriteret højt, bl.a. med hensyn til at få kvalificerede lærere og vikarer. Hvis ikke undervisningen i indskoling og i mellemtrinnet fungerer optimalt, ville børnene ikke være så modtagelige, når de kommer til vores undervisning, hvilket ville have store konsekvenser for musikundervisningen på skolen.

Hvilken betydning har det for de små elever at opleve de ældre elever spille og optræde?

Annie: For de mindre elever er det en vigtig inspirationskilde at færdes i et aktivt musikmiljø, ligesom at de har mulighed for at prøve forskellige instrumenter. Musiklærerne i de yngste klasser giver tidligt børnene mulighed for at spille forskellige instrumenter. Hvis vi ikke havde dygtige musiklærere i de yngre klasser, ville fødekæden ikke fungere.

Hvordan inddrager I børnene i den kompositoriske proces?

Annie: Børnene er med til at skrive nye sange. Vi kan tage udgangspunkt i nogle rim eller digte og lege med tonerne så der kommer en melodi. Det kan være en god indfaldsvinkel, selvom det ikke altid er ligetil. En anden del er improvisation, her kan børnene godt være generte og skal over nogle barrierer. Det kræver mod, at spille for de andre, selvom vi støtter dem. Det er også en balance for os voksne, ikke at styre hvor vi skal hen, ligesom børnene bliver påvirkede af de toner, de andre spiller. Det at **turde**, er rigtig svært.

Karl-Erik: Vi har et Pro Tools studie her på skolen, som pedellerne har bygget for nogle år siden. Det blev finansieret af overskuddet fra en cd, vi indspillede i forbindelse med skolens jubilæum. I studiet indspiller vi, fra 4. klasse og opefter, sange og musikstykker undervejs i processen, ligesom vi indspiller det færdige resultat. Dette giver eleverne mulighed for at evaluere deres kompositioner og deres arrangementer, hvilket igen giver dem en god og vigtig indsigt i hvordan musikken kan forandres og forbedres. Som noget nyt kan man fra næste skoleår tilbyde undervisning i det at skabe musik – sangskrivning, komposition, sampling, rap, beats, loops og andre aspekter, som har med produktion af musik at gøre. Det er i virkeligheden noget, vi har beskæftiget os med i flere år, men nu er det ophøjet til at være med på valgfagslisten. Det sker på lige fod med undervisning i alle de gængse instrumenter, vi tilbyder - sang, kor, sax, trompet, trommer, klaver, keyboard, guitar og bas.

Hvilke mål har I for musikundervisningen i klasserne op til 6. klasse?

Annie: Det er folkeskolens målsætning, der danner grundlaget. Derudover møder børnene tidligt instrumentariet, på deres niveau. Lærerne har forskellige indfaldsvinkler, men de er alle højt kvalificerede til at forestå musikundervisningen. Desuden har vi morgensang fra 0. – 6. klasse hver dag, hvor vi synger 2 sange. Så børnene bliver også præsenteret for vores sangskat, igen ud fra folkeskolens målsætning.

Hvilken betydning har morgensangen for jeres skole?

Karl-Erik: Den betyder meget, vi hører det også fra gamle elever. Det er en kulturbærende institution på skolen. Børnene bliver præsenteret for gamle og nye sange, for fortællende sange, for historiske sang og ikke mindst for årstidssange, det er en vigtig del af den fælles kultur i skolens hverdag.

Annie: Det er en god fælles start på skoledagen. Børnene står på rækker sammen med deres kammerater og oplever fællesskabet omkring vores sangskat. Morgensangen har fået nogle gode rammer, som alle elever og lærere er trykke ved. Eleverne kender opskriften: vi synger de samme sange hele måneden igennem, så børnene har mulighed for at lære sangene godt, før nye sange bliver præsenteret måneden efter.

Karl-Erik: Det er skolens ledere, der står for morgensangen, således bliver de også en del vores sangkultur, ligesom de viser skolens profil overfor eleverne. Det er en autentisk oplevelse, til forskel fra tv, hvor børnene oplever "dåsemusik" uden musikere, de ser MGP, eller hører "The Voice", med en stor risiko for at miste musikkens nærvær og vores sangkultur. I mange familier er sangtraditionen reduceret til et minimum, derfor har skolens morgensang en vigtig plads. Hos os er morgensangen det modsatte: en kulturdannende og kulturbærende del i børnenes liv og i deres skoletid.

I den nye læreruddannelseslov, bliver de musiske fag omprioriteret - hvilke arbejdsvilkår giver det musiklærerne i den danske folkeskole?

Karl-Erik: Hvis musiklærerne mangler opbakningen fra landets øverste ledelse, bliver det svært at være ildsjæl indenfor musik, så kan man ikke brænde mere. Men vi lever i en tid, hvor alt skal måles og vejes, børn og mennesker kan blive fundet for lette på vægtskålen, sådan er det samfund vi er på vej ind i. Så bliver der et problem med musikken, der ikke lader sig veje på samme måde som andre fag i folkeskolen.

Annie: Det bliver den lokale ledelse, der skal støtte op omkring alle de kreative fag, fag der ikke er målbare, - hvordan skal man måle glæde?

Karl-Erik: Den nye kanon er et bevis på og et symbol på, hvor vi er på vej hen. Det er nyt og anderledes at få udstykket "pligtstoffet" til musikundervisningen.

Der er udarbejdet målbarhedstests, der skal fungere i forhold til musikundervisningen, hvordan vil I håndtere dem i jeres undervisning?

Karl-Erik: Så langt er vi ikke nået endnu, vi har også elevplaner på vej, hvilket også indebærer ting der skal måles.

Har indskolingseleverne lektier for i musik?

Annie: Vi kan godt give dem en rytme for, som de skal klappe og øve sig på, de fleste børn vil gerne øve sig hjemme.

Karl-Erik: Eleverne i musikordningen har lektier for til hver gang.

Hvordan bliver man en god musiklærer?

Annie: Man skal være glad for sit job, og for at spille musik. Det er to grundlæggende elementer.

Karl-Erik: Alle musiklærere skal have en ballast og kunne mestre sit instrument på et rimeligt niveau. Det giver respekt, hvis en lærer har overskud på sit instrument. Lærerens valg af instrument er også vigtigt, man skal kunne holde sammen på undervisningen samtidigt med, at man er udøvende på sit instrument.

Har I nogen gode råd til de musikstuderende på seminariet?

Annie: Det er en god ide at kunne spille et bredt spekter af instrumenter, ligesom det er en god ide at tilegne sig store kompetencer i 1 eller 2 instrumenter. Når man mestrer sine instrumenter godt, giver det overskud til at turde give børnene muligheder for at spille tidligt i deres skoleforløb.

Karl-Erik: Det må være helt basalt, at en musiklærer skal kunne synge og spille på minimum 1 instrument, men det er også vigtigt at kunne undervise på sammenspils instrumenterne, ellers bliver det svært at videregive dette i sin undervisning. Der er den basale viden omkring stemning af bas og guitar, og den basale viden omkring at kunne sætte et sanganlæg op. Et teknisk kursus ville også give mod og et vigtigt overskud for en nyuddannet musiklærer. En sammenspilssituation kan ofte være vanskelig for en nyuddannet musiklærer, som måske slet ikke har erfaring i det, men man må kaste sig ud i det, for det er virkelig her, man får stoffet op under neglene. Det er her alt det uforudsete sker – et defekt jackkabel, bassen knækker en streng, hvorfor 'siger' mixeren ingenting?, trommeslageren blir pludselig kaldt til tandlæge og meget meget andet. Hvad gør man? Eller hvad gør man, hvis musikken bare ikke vil hænge sammen? Kan man forenkles noget? Man opdager, at det er en dårlig toneart for sangerne, og fortryder at man ikke liiiige checkede det, inden man gik i gang. Eller hvad med eleven, der går amok, og som man skal have til kammeratlig samtale udenfor døren, mens resten til gengæld går amok på instrumenterne imens? Der er nok at tage fat på. Så lav så meget sammenspil som muligt på seminariet. Men det er selvfølgelig ikke sammenspil det hele. Efter min mening bør en musiklærer være hjemme i musikhistorien, kunne fortælle anekdoter om perioder, komponister og kende stilarter.

Hvordan kommer tværfagligheden ind i musikundervisningen, eller hvordan kommer musikundervisningen ind i den tværfaglige undervisning?

Karl-Erik: På dette års musiklejr og forårskoncert skal vi beskæftige os med den afroamerikanske musikhistorie. Emnet er stort og indeholder elementer, der giver os mulighed for at formidle mange sider af denne musiktradition til eleverne, både geografisk og historisk. Her kommer tværfagligheden ind som en naturlig ting uden, at man skal tvinge den igennem. Nogle gange kan tværfagligheden godt tvinges ind i et emne, hvor man godt ved, at det kun er dele af det tværfaglige man arbejder med.

Annie: Vi prøver at udvide fagligheden, når vi vælger det årlige tema, fordi kulturhistorien er en naturlig del af vores tema.

Der er lavet mange undersøgelser omkring musikkens betydning på børn, hvilke tanker har I gjort jer omkring transfereffekten?

Annie: I trommeundervisningen er det naturligt at inddrage matematik, børnene har ofte brug for flere indfaldsvinkler for at lette forståelsen. Der er måske noget transfereffekt. Desuden tror jeg, at musikalske børn har lettere ved at lære at læse. At børn har en musikalitet i kroppen, det hjælper dem i andre skolefag.

Skal børn spille musik fordi de skal blive bedre til at læse?

Annie: Det er dejligt, hvis der kommer en sidegevinst. Men børn, der ikke spiller musik, lærer også at læse.

Karl-Erik: Nej, det er ikke derfor. Musikken er en del af helheden, en udtryksform på linje med billedkunst, idræt eller historie. Hvis vi gerne vil have hele børn, er det vigtigt, at de lærer at udtrykke sig og se livet og skolen som en helhed.